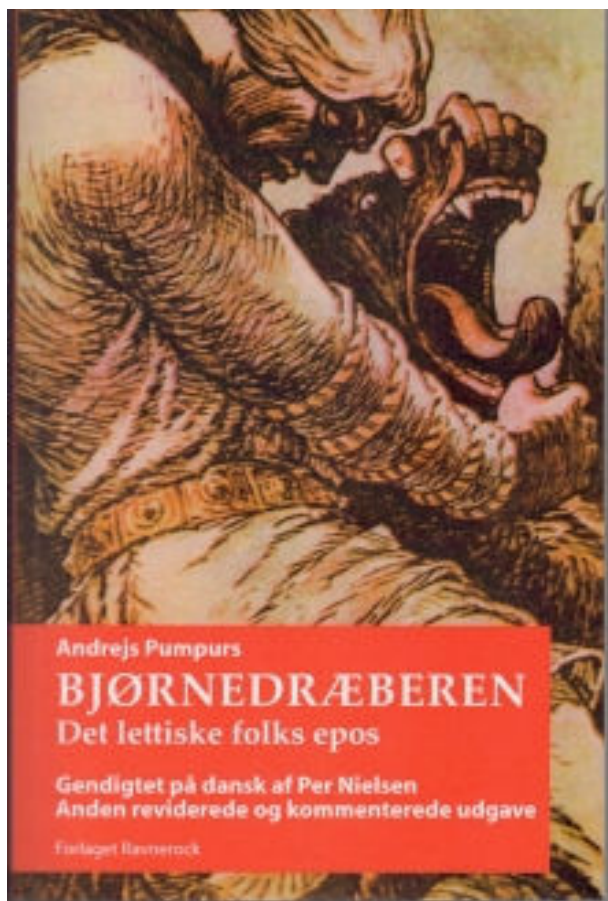

Det lettiske folks epos

Per-Olof Johansson

Andrejs Pumpurs:
Bjørnedræberen.
Det lettiske folks epos.
Gendigtet og kommenteret af Per Nielsen.
Forlaget Ravnerock 2012
351 sider

Jeg vil her omtale en bog, jeg knapt nok er begyndt på – måske er den hurtigt læst, men for at læsningen skal give mening, skal den i dette tilfælde have god tid til at bundfælde sig. Og så lang tid kan jeg altså ikke vente på at nævne dens eksistens!

Dette må være Forlaget Ravnerocks vægtigste udgivelse hidtil – som jeg har hørt om. Første version udsendte Per Nielsen i 1991. Men jeg vidste det ikke. Nu har jeg kendt Per Nielsen i over ti år og alligevel har jeg aldrig hørt om det værk, han havde gang i. Jeg ville have talt vidt og bredt om opgaven. Det har kostet adskillige kræfter og helt åbenbart været en hjertesag for oversætteren. Nu er det her, og det kan ikke være andet end, at det bliver en gave til den danske litteratur, som enhver stor oversættelse er det.

Jeg har ingen forudsætninger for at skrive en anmeldelse. En anmeldelse – den er skrevet af en, som kender værket i forvejen, helst på originalsproget, og som derfor kan vurdere, hvordan opgaven er løst i forhold til dansk. Er der lagt til eller trukket fra. Hvis vi holder os til værket på originalsproget – så kan man sige, at Per Nielsen

er den rette anmelder og allerede har løst denne opgave med sin fyldige kommentar og med de mange noter til forståelse af eposet. Vurderingen af oversættelsen må vi altså have andre til at tage sig af.

Et epos er et længere fortællende digt, gerne om et folks historie, folkets kamp for tilværelsen vævet sammen med gudeverdenen. Den romantiske forestilling var, at et epos var vokset op af folkedybet, uden egentlig 'forfatter', en tanke der vel siden er blevet forladt, og som i hvert fald Andrejs Pumpurs (1841 -1902), Letland har sat sig ud over.

Det er en vidt udspondet historie om 'Bjørnedræberen' med udgangspunkt i et folkeeventyr om en sådan person, avlet af et menneske og en bjørn, født af bjørnen og derfor med bjørneører og bjørnekrafter. Historien er fortalt *mit absicht*, ikke som ren underholdning. Med bagsidetekstens ord: "Det er forfatteren Andrejs Pumpurs' personlige manifest for en national lettisk selvopfattelse og hans forklaringsmodel for det lettiske folks historiske skæbne." Udkommet første gang 1888.

Jeg begynder altså ikke med at læse dén historie – jeg kaster mig over kommentardelen med forudsætningerne for værkets fremkomst, dets egen historie fra næsten forsvundet til op og ned i den lettiske bevidsthed til der, hvor vi er i dag, med værket som 'et pejlemærke i den nationale lettiske selvopfattelse'. Med andre ord må man have Letlands brogede historie med, hvilket i sig selv giver en god begrundelse for at læse 'Bjørnedræberen' selv.

Jeg er spændt på læsningen. En vigtig tråd i historien er åbenbart kampen med de indtrængende kristne korsfarere, og selv om det ikke er den danske historie med flaget der faldt ned fra himlen ved kampen med hedningerne i 1219, så er sagen altså for en gangs skyld set fra de angrebnes side: "Hvis din guds søn, denne Kristus / Tager sin brud med magt / Ville jeg ikke kunne elske ham./ Om jeg end var fri dertil."

Noter og kommentarer optager vel de 200 sider, så er der 150 sider til de seks urimede 'sange'. Jeg er ikke helt klar til at begynde læsningen af selve værket, de tre lettiske eventyr, som afslutter bogen må først holde for. De synes at være en forudsætning for at forstå den væv, som Pumpurs sætter op for at samle trådene til sit mesterstykke. Per Nielsen har tidligere oversat nogle lettiske folkesange og her giver han altså et nyt bidrag til vor viden om den midterste af de tre baltiske stater, som vi nok er mange, der endnu ikke helt har opfattet vægten af. Barndommens forsyndelser: De fandt ikke vej til mit frimærkealbum.

1. sang: Kriven fortæller.
(1932)

3. sang: Bjørnedræberen
(1932)

5. sang: Bjørnedræberen over Riga
(1932)

2. sang
Frihedsmonument med
Bjørnedræbermotiv
(1937)

(1932)

Lettske frimærker der illustrerer scener fra
Bjørneægeren